

Tema. Geții, dacii și conlocuitorii în sec. II a. Chr. - I p. Chr.

- Relațiile social-politice în sec. II a. Chr. – I p. Chr.

Formațiuni politice conform izvoarelor scrise

1. Formațiunea politică condusă de Oroles – sf. sec. III – înc. sec. II a. Chr. (după Trogus Pompeius)
2. Formațiunea politică condusă de Rhemaxos – sf. sec. III – înc. sec. II a. Chr. (după Decretul în cinstea lui Agathocles)
3. Formațiunea politică condusă de Burebista (după Strabon, Decretul în cinstea lui Acornion, Iordanes)
4. Formațiunile politice din Transilvania după moartea lui Burebista (după Iordanes, Dio Casius etc.)
5. Formațiunile politice din spațiul sud-carpatic – Koson, Cotiso, Dicoemes (după monede, Florus, Plutarh)
6. Formațiunile politice din Dobrogea – Roles, Dapyx, Zyraxes (după Dio Casius)

Formațiunea politică condusă de Oroles – sf. sec. III – înc. sec. II a. Chr. (Trogus Pompeius)

XXXII, 3, 16. Și dacii sunt o mlădiță a geților. În vremea regelui Oroles, se luptară fără succes împotriva bastarnilor și de acea, ca pedeapsă pentru slăbiciunea arătată, au fost siliți, din porunca regelui, că atunci când voiau să doarmă, să pună capul în locul picioarelor și să facă soțiilor serviciile pe care mai înainte acestea obișnuiau să le facă lor. Această pedeapsă a fost înlăturată numai după ce prin vitejia lor au șters rușinea pe care și-au atras-o în războiul de mai înainte.

GETII ȘI DACHII ÎN SEC. VI a. Chr. - ÎNCEPUTUL SEC. II p. Chr.

DACIA ÎN EPOCA LUI BUREBISTA

DACIA ÎN EPOCA LUI DECEBAL

- Monumente getice și dacice
Secolele VI-III a. Chr.**
- Cetăți
 - Așezări rurale
 - Necropole
 - ✱ Tezaure de podoabe, vase și arme
 - ◆ Tezaure monetare
- Secolele II a. Chr. - Înc. sec. II p. Chr.**
- Cetăți
 - Așezări rurale
 - Necropole
 - ✱ Tezaure de podoabe, vase și arme
 - ◆ Tezaure monetare

**Formațiunea politică condusă de Rhemaxos – sf. sec. III – înc. sec. II a. Chr.
(Decretul în cinstea lui Agathocles)**

Sfatul și Poporul au găsit cu cale; președinte al Adunării fiind Dionysios al lui Bianor, Apollonios al lui Cleombrotos a propus:

întrucât Agathocles al lui Antiphilos, coborâtor dintr-un părinte binefăcător al obștii, se poartă față de cetate și de cetățeni ca un om vrednic și de seamă, dovedindu-și în chipul cel mai deplin, cu vorba și cu fapta, râvna față de popor, în orice împrejurare grea pentru cetate, precum și în toate dregătoriile, însărcinările și slujbele;

și mai întâi, într-o vreme când cetatea era bântuită de tulburări, iar traci în număr mare atacau orașul și teritoriul, când grânele stăteau să dea în pârg iar cetățenii se frământau foarte, (Agathocles) fiind ales căpetenie a

arcașilor și strângând oșteni cu plată a știut să păzească țărinile, dând puțință fieștecăruia să-și strângă grânele fără vătămare;

iar când tracii din jurul lui Zoltes au pătruns cu oaste mare în Sciția, către orașele grecești de sub oblăduirea regelui Rhemaxos, (tot el) ales sol, a pornit în țară străină, străbătând pământurile mai multor noroade și, înfruntând primejdii de tot felul, a convins pe barbari nu numai să cruțe cetatea dar și să ... adunate înainte de tâlhari ... ce se aflau la ordinul lui Zoltes ... să mântuiască toate ... și împreună cu ei s-a grăbit ... cetatea să plătească cinci (talanti?) pentru ca să cadă la înțelegere cu cetatea în privința hranei...

Când, după aceasta, aceiași (barbari) au năpădit ținutul și au prins să asedieze Bizone și să pustiască teritoriul, grânele noastre fiind (și de data aceasta) gata să dea în pârg, ales sol și pornind spre locul unde se află oastea, rânduind de cetățeni să răscumpere după puțință teritoriul și recolta, i-a convins pe Zoltes și pe traci, cu preț de 600 de galbeni, să nu pătrundă în teritoriu, nici să se apropie de oraș, ceea ce a îngăduit cetățenilor să rămână stăpâni pe toate grânele de pe ogoare.

Și iarăși, ales sol în Tracia și la căpetenia acestora Zoltes, a reînnoit învoielile și înțelegerile încheiate cu ei; și simțind (tot atunci) că se strâng laolaltă tâlhari mulți, a adus faptul la cunoștința lui Zoltes, dând de știre și cetățenilor după întoarcere acasă: din care pricină uneltirea a rămas fără urmări.

Iar mai târziu, călcând tracii jurămintele și învoiala și tot dând năvală (pe pământurile cetății), ales de popor comandant cu depline puteri al teritoriului și strângând oșteni voluntari dintre cetățeni și barbarii adăpostiți în cetate, a păzit ogoarele și turmele și grânele până la trecerea (spre noi) a regelui Rhemaxos. Iar după ce regele a trecut pe malul din față, nelăsând în urmă-i străji de teamă și trimițând numai vestitori ca să ceară tributul, ales sol și pornind la drum pe apă, întrucât ținutul era cuprins de război, l-a convins pe regele Rhemaxos să dea spre paza cetății călăreți o sută; iar când tracii au căzut în număr mare asupra străjerilor, iar aceștia – de frică – au fugit pe celălalt mal, lăsând teritoriul (cetății) fără pază, trimis sol la feciorul regelui, Phradmon (?), l-a convins pe acesta să dea strajă cetății călăreți șase sute, care, întrecând oastea vrăjmașilor, au înfrânt pe căpetenia acestora Zoltes și ...

Formațiunea politică condusă de Burebista (82-44 a. Chr.) (Strabon, Decretul în cinstea lui Acornion, Iordanes)

Strabon (c. 64/63 a. Chr.-23/26 p. Chr.)

VII, 3, 11 (C. 303). Lăsând la o parte trecutul îndepărtat al geților, întâmplările din vremea noastră sunt următoarele: Ajungând în fruntea neamului său, care era istovit de războaie dese, getul Burebista l-a înălțat atât de mult prin exerciții, abținere de la vin și ascultare față de porunci, (C. 304) încât, în câțiva ani, a făurit un stat puternic și a supus geților cea mai mare parte din populațiile vecine. Ba încă a ajuns să fie temut și de romani. Căci trecând plin de îndrăzneală Dunărea și jefuind Tracia - până în Macedonia și Iliria - a pustiit pe celții care erau amestecați cu tracii și cu ilirii și a nimicit pe de-a întregul pe boii aflați sub conducerea lui Critasiros și pe taurisci. Spre a ține în ascultare poporul, el și-a luat ajutor pe Deceneu, un șarlatan care rătăcise multă vreme prin Egipt, învățând acolo unele semne de prorocie, mulțumită cărora susținea că tălmăcește voința zeilor. Ba încă de un timp fusese socotit și zeu, așa cum am arătat când am vorbit despre Zamolxis. Ca o dovadă pentru ascultarea ce i-o dădeau [geții], este și faptul că ei s-au lăsat înduplecați să taie vița de vie și să trăiască fără vin.

DECRET ÎN CINSTEA LUI ACORNION DIN DIONYSOPOLIS

Împreună cu tovarășii săi de drum cu unul fiu al lui Theodorus și cu Epi...pe cheltuiala lui personală, a plecat în solie călătorind departe și ajungând la Argedava, la tatăl aceuia și întâlnindu-l, totodată a obținut de la el... (lipsesc circa 10 litere, probabil, *bunăvoință pentru*) oraș ...și a dezlegat poporul (lipsesc iar aproximativ 10 litere; poate *de tribut*).

Ajungând (apoi) preot al Marelui Zeu a săvârșit în chip strălucit procesiunile și jertfele și a împărțit și cetățenilor părți din carne (a animalelor sacrificate). Fiind ales preot al lui Sarapis, tot așa a suportat cu vrednicie și bunăvoința cheltuielile. Iar pentru că Dionysos (zeul) eponim al orașului, neavând de mulți ani preot și fiind aclamat (tot) el de cetățeni, s-a consacrat pe sine (acestei slujbe); și pe vremea iernării lui C(aius) Antonius luând (iarăși) coroana zeului (adică devenind preot) a împlinit procesiuni și sacrificii frumos și cu măreție și a dat cetățenilor carne din belșug. Și acceptând pe viață cununa zeilor din Samothrake, îndeplinește procesiuni și sacrificii pentru inițiați și pentru oraș.

Și în timpul din urmă regele Burebista ajungând cel dintâi și cel mai mare dintre regii din Tracia și stăpânind tot teritoriul de dincoace de fluviu (Dunărea) și de dincolo și a ajuns de asemenea la acesta (la Burebista) în cea dintâi și cea mai mare prietenie, a obținut cele mai bune foloase pentru patria sa, vorbindu-i și sfătuindu-l în ceea ce privește chestiunile cele mai importante, atrăgându-și bunăvoința regelui spre binele orașului; și în toate celelalte (ocazii) oferindu-se pe sine fără să se cruțe în soliile orașului și luând asupra-și fără șovăire primejdii, pentru a contribui în tot chipul la binele patriei.

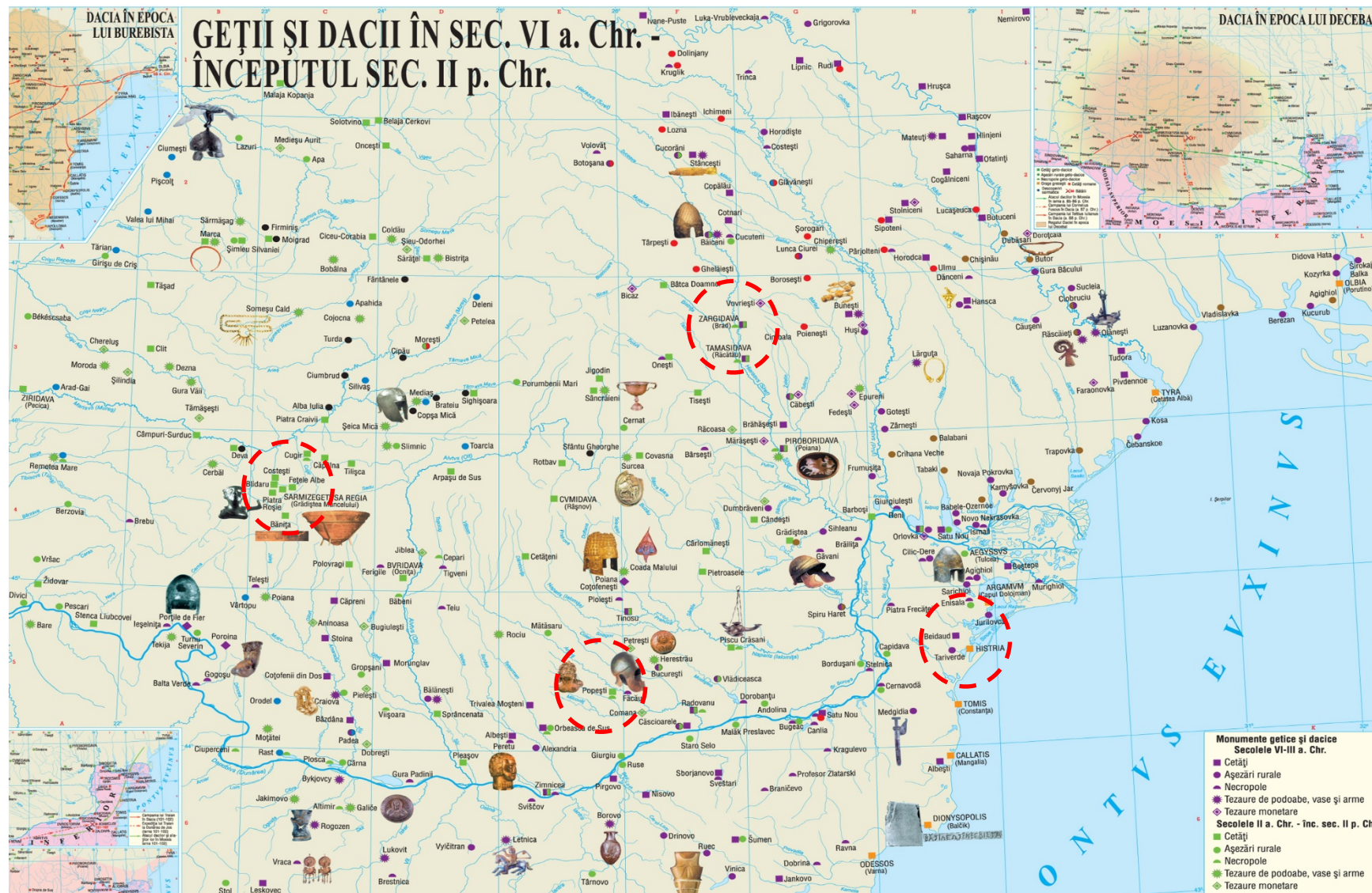
Și fiind trimis de regele Burebista ca ambasador la Cn(aeius), Pompeius, fiul lui Cnaeius, imperator al romanilor și întâlnindu-se cu acesta în părțile Macedoniei, lângă Heraclea Lyncestis¹¹, nu numai că și-a îndeplinit cu bine însărcinările de la rege, câștigând pentru acesta bunăvoința romanilor, dar și pentru patrie a purtat cele mai frumoase negocieri; în general în orice situație a împrejurărilor expunându-se cu trup și suflet și folosind cheltuieli din ale vieții proprii (adică din averea lui particulară) și dând puteri noi din averea sa la unele dregătorii ale orașului (adică ajutând cu bani tezaurul public) arată cel mai mare zel pentru binele patriei sale.

Iordanes (sec. VI p. Chr.)

67. Apoi, în timpul domniei la goți a lui Burebista, a venit în Goția Deceneu, pe vremea când Sylva a pus mâna pe putere la Roma. Primindu-l pe Deceneu, Burebista i-a dat o putere aproape regală. După sfatul acestuia goții au început să pustiească pământurile germanilor pe care acum le stăpânesc francii.

69. Ei socoteau ca noroc și câștig, drept unica lor dorință, îndeplinirea în orice chip a lucrurilor pe care le sfătuia îndrumătorul lor Deceneu, judecând că este folositor să realizeze aceasta. El, observând înclinarea lor de a-l asculta în toate, și că ei sunt din fire deștepți, i-a instruit în aproape toate ramurile filozofiei; căci era un maestru priceput în acest domeniu. El i-a învățat etica, dezvățându-i de obiceiurile lor barbare, i-a instruit în științele fizicii, făcându-i să trăiască conform legilor naturii; transcriind aceste legi, ele se păstrează până astăzi, sub numele de *belagines*; i-a învățat logica, făcându-i superiori celorlalte popoare, în privința minții; demonstrându-le teoria celor douăsprezece semne ale zodiacului, le-a arătat mersul planetelor și toate secretele astronomice și cum crește și scade orbita lunii și cu cât globul de foc al soarelui întrece măsura globului pământesc și le-a expus sub ce nume și sub ce semne cele trei sute și patruzeci și șase de stele trec în drumul lor cel repede de la răsărit până la apus spre a se apropia sau depărta de polul ceresc.

Posibile centre inițiale ale regatului lui Burebista

Destrămarea regatului lui Burebista

Strabon

Cât despre Burebista, acesta a pierit din pricina unei răscoale, mai întâi ca romanii să apuce a trimite o armată împotriva lui. Urmașii acestuia la domnie s-au dezbinat, fărâmițând puterea în mai multe părți. De curând, când împăratul August a trimis o armată împotriva lor, puterea era împărțită în cinci state. Atunci, însă, stăpânirea se împărțise în patru. Astfel de împărțiri sunt vremelnice și se schimbă când într-un fel, când într-altul.

Iordanes

73. Iar după moartea lui Deceneu, ei au avut aproape în aceeași venerație pe Comosicus, fiindcă era tot așa de iscusit. Acesta era considerat la ei ca rege și ca preot suprem și ca judecător, datorită priceperii sale, și împărțea poporului dreptate ca ultimă instanță. Părăsind și acesta viața, s-a urcat pe tron, ca rege al goților, Corilus care a condus timp de patruzeci de ani popoarele sale în Dacia.

Conform Iordanes:

Burebista – 82-44 a. Chr.

Deceneu – 44 - ?????

Comosicus – ????

Corilus – 40 de ani

Conform Dio Casius:

Duras - ??? - 86 p. Chr.

Decebal – 86-105 p. Chr.

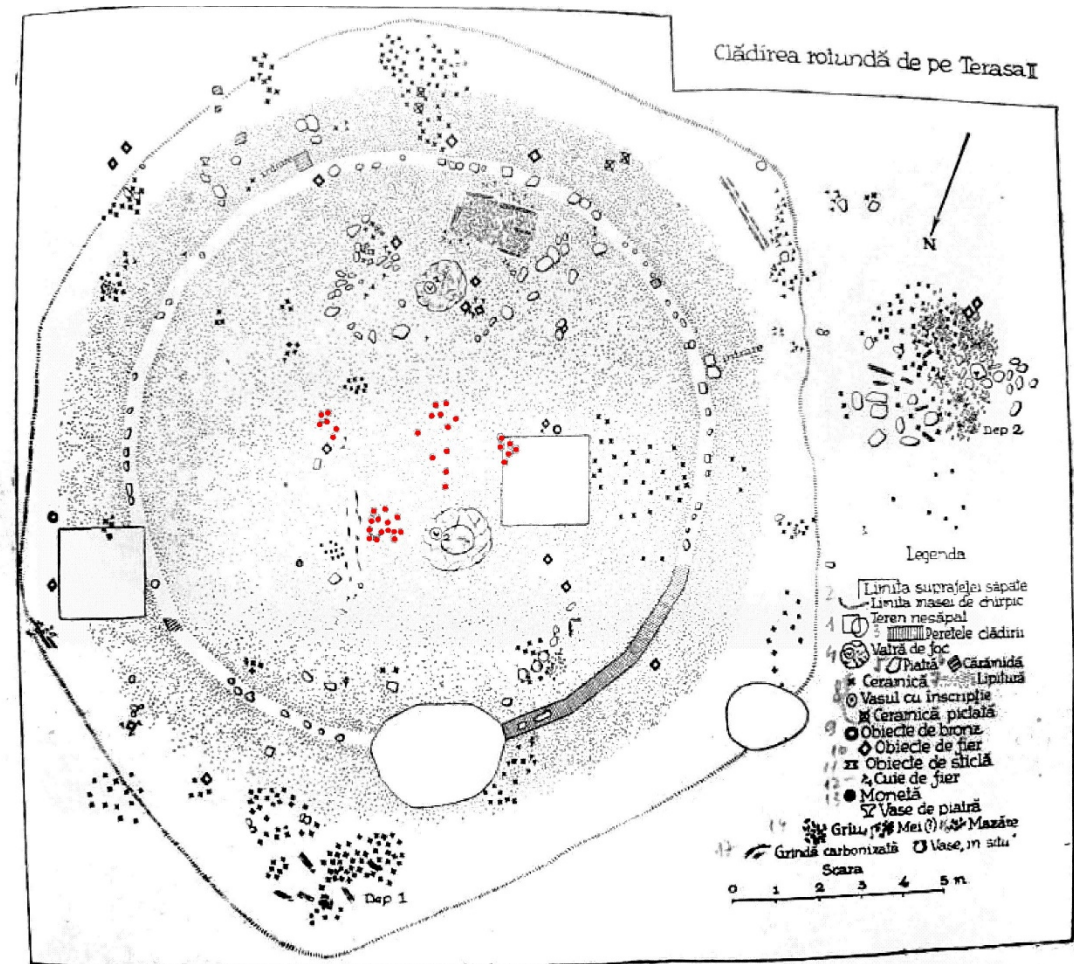
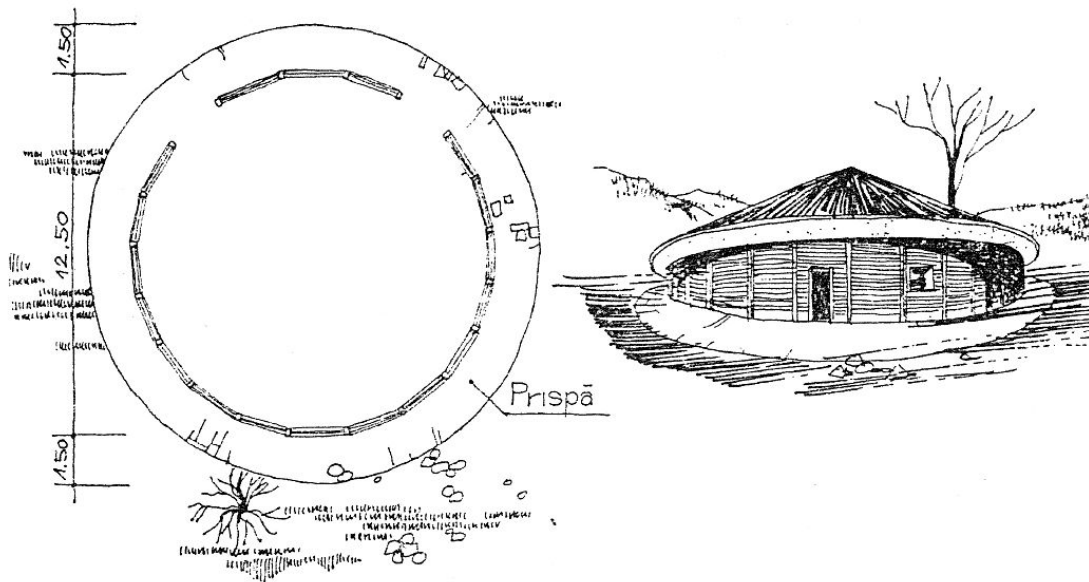
LXVII, 6. Cel mai însemnat război de atunci al romanilor a fost cel împotriva dacilor, asupra cărora, în vremea aceea, domnea Decebal [**Duras, care domnise mai înainte, lăsase lui Decebal de bună voie domnia pentru că era...**] foarte priceput la planurile de război și iscusit în înfăptuirea lor, știind să alegă prilejul pentru a-l ataca pe dușman și a se retrage la timp. Dibaci în a înainta curse, era un bun luptător și se pricepea să folosească izbânda, dar și să iasă cu bine dintr-o înfrângere. Din această pricină, multă vreme a fost un dușman de temut pentru romani. Ei îi numesc daci pe oamenii pomeniți mai sus, cum își spun ei înșiși și cum le zic romanii, măcar că știu prea bine că unii dintre greci îi numesc geți, fie pe drept, fie pe nedrept. Căci eu îmi dau bine seama că geții locuiesc dincolo de Haemus, de-a lungul Istrului.

Relația Corilus = Scorilo – Decebal

Descoperirea de la Sarmizegetusa Regia

Paul Török 1803

C. Daicoviciu 1954

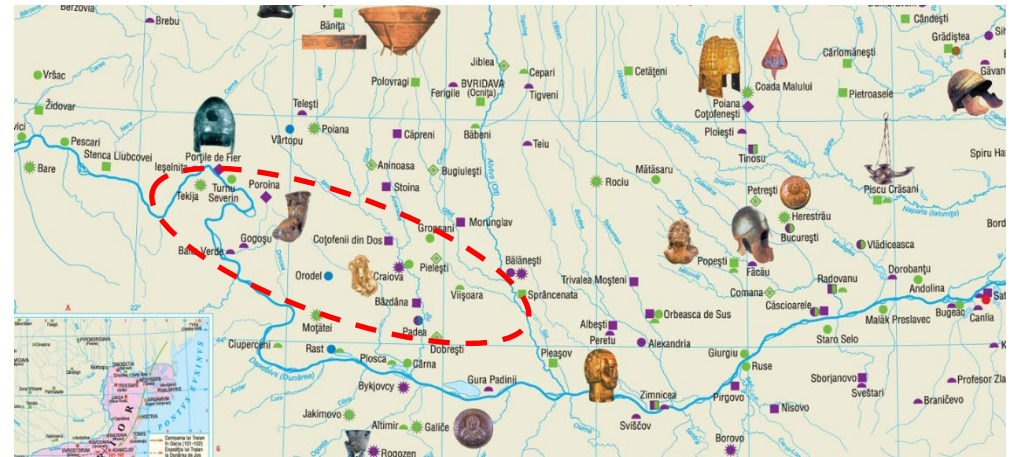
Decebalus per Scorilo

Spațiul de la Sud de Carpați (Banat, Oltrenia, Muntenia).

KOSON

Legendă în limba greacă imprimată pe monede de aur datând din jurul anilor 43-42 î.Chr. sau 31-29 î.Chr., descoperite, cele mai multe, în sudul Transilvaniei, dar și în Oltenia și Banat. Realizate după denarul roman, monedele de tip Koson au fost puse pe seama evenimentelor care au avut loc în Tracia după moartea lui Caesar, când Brutus a reușit să intre în posesia marelui tezaur al regelui trac Sadala al II-lea. Unii specialiști consideră că legenda reprezintă numele unui rege get din sudul Transilvaniei, posibil regele get Cotiso, transmis de istoricul roman Suetonius, care fie a primit de la Brutus aceste monede, reprezentând plata mercenarilor angajați de acesta, fie a bătut el aceste monede din aurul plătit de același Brutus*.

Regele Koson (după monede)

Spațiul de la Sud de Carpați (Banat, Oltrenia, Muntenia)

Florus (sec. II p. Chr.)

II, 28 [IV, 12], 18. Dacii trăiesc nedezlipiți de munți. De acolo, sub conducerea regelui **Cotiso**, obișnuiau să coboare și să pustiească ținuturile vecine, ori de câte ori Dunărea, înghețată de ger, își unea malurile. Împăratul August a hotărât să îndepărteze această populație, de care era foarte greu să te apropii. Astfel a trimis pe Lentulus, și i-a alungat pe malul de dincolo [al Dunării]; dincoace au fost așezate garnizoane. Astfel, atunci dacii n-au fost înfrânți, ci doar respinși și împrăștiați.

Cotiso (sf. sec. I a. Chr. – înc. sec. I p. Chr.) – rege dac în regiunea Porților de Fier

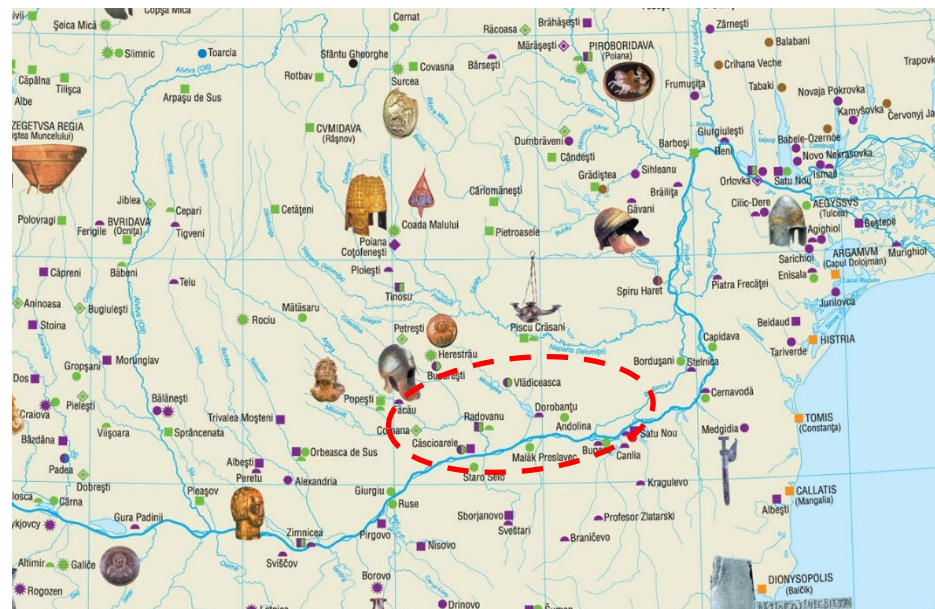
Spațiul de la Sud de Carpați (Banat, Oltrenia, Muntenia)

Antoniou

... Îi dădea sfatul să trimită de la el pe Cleopatra, atunci când urma să se îndrepte spre Tracia sau Macedonia, pentru a se măsura într-o luptă hotărâtoare de infanterie. Într-adevăr, **Dicomes**, regele geților, îi făgăduise că-l va ajuta cu armata numeroasă...

Dicomes (ultimul sfert al sec. I a. Chr.) – rege al geților din Muntenia

(după Plutarh. Vieți paralele)

Formațiuni politice în Dobrogea (după Dio Casius)

LI, 24. O parte din ei (bastarni) au rămas în viață, luând în stăpânire un loc întărit. Crassus îi împresură fără succes, câteva zile. Apoi, ajutat de **Rholes**, regele unor geți, îi nimici. **Rholes** a mers la împărat și pentru această faptă a fost numit prieten și aliat al acestuia, iar prizonierii au fost împărțiți între soldați.

Rholes (29 a. Chr.) – rege al geților din sud-vestul Dobrogei

LI, 26. Pe când înfăptuia acestea, îl chemă în ajutor **Rholes**, care se afla în luptă cu **Dapyx**, regele unor geți. Crassus porni să-l ajute. El aruncă cavaleria vrăjmașilor peste pedestrimea lor. Însăpăimântându-i și pe călăreți în felul acesta, nu mai dădu nici o luptă, ci făcu un mare măcel în rândurile unora și ale altora, care fugeau. Apoi îl împresură și pe **Dapyx** - refugiat într-o fortăreață. Unul din cei aflați în fortăreață îl salută de pe zid în limba geacă, intră în vorbă cu el și hotărî să-i predea fortăreața. Prinși în felul acesta, barbarii porniră unii împotriva altora. **Dapyx** și mulți alții își găsiră moartea.

Dapix (28 a. Chr.) – rege al geților din centrul Dobrogei

LI, 26. [Crassus] a pornit apoi împotriva Genuclei, cea mai puternică întăritură a statului lui **Zyraxes**, căci auzise că se află acolo steagurile luate de bastarni de la Caius Antonius, lângă cetatea istrienilor. Asemiind Genucla - în același timp pe uscat și de pe Istru, deoarece era durată lângă apă - în scurtă vreme o cuceri, dar cu multă osteneală, deși **Zyraxes** nu era de față. Căci el, îndată ce aflase de atacul lui Crassus, s-a îmbrăcat și a pornit la sciți cu mulți bani, pentru a le cere ajutor, dar nu a mai apucat să se întoarcă.

Zyraxes (27 a. Chr.) – rege al geților din nordul Dobrogei

Zyraxes

Dapyx

Rholes